

Nieuwsbrief Cacao

Nummer 1 - Najaar 2009 - www.fnvbondgenoten.nl/cacaoduurzaam - www.fffat.org

Actieplan: de keten duurzaam maken

De cacaoketen wordt duurzaam. Als we daar samen aan werken.

Deze uitdaging liep als een rode draad door de Europese Cacaoconferentie in maart 2009. Op het Nederlandse landgoed Ginkelduin, in Leersum, beraadslaagden dertig vakbondsmensen uit de belangrijkste Europese productielanden drie dagen met elkaar en met deskundigen over de ontwikkelingen in de hele keten – van boon tot reep – en hoe deze te verduurzamen.

Belgische vakbondsbestuurders, Duitse *Betriebsrat*-voorzitters, Britse *shopstewards* en andere kaderleden uit de zes landen waren het snel eens. De inkomenspositie van de kleine cacaoboeren in West-Afrika moet snel en duurzaam verbeteren, anders staat de toekomst van de hele cacaoketen er slecht voor.

Kartrekker

Maar er is nog veel te doen. In West-Europa moeten de vakbonden hun leden in de cacaoketen informeren over de huidige situatie. "In Europees vakbondsverband moeten we samen gestructureerd aan de slag met een actieplan om alle fasen in de cacaoketen duurzaam te maken", zegt Dick de Graaf, lid van de

Europese Cacaoconferentie in Ginkelduin.

Nederlandse Werkgroep Cacao Duurzaam, die de conferentie voorzat. "Dat wil zeggen: economisch gezond, sociaal verantwoord en milieuvriendelijk."

De EFFAT, de Europese federatie van voedingsbonden, is het hiermee eens en wil graag steun geven aan FNV Bondgenoten. De Nederlandse bond is de kartrekker voor dit actieplan. De Duitse voedingsbond NGG biedt aan om de volgende Europese cacaoconferentie in Duitsland te organiseren. De Belgische bonden ACV en ABVV en de Oostenrijkse GMTN gaan aan de slag om een nationaal platform op te zetten voor de werknemers uit de cacaoketen in hun land.

Duurzaamheidsfonds

Vlak na de Europese cacaoconferentie werd in Port of Spain (Trinidad en Tobago) de Tweede Rondetafel Conferentie voor een Duurzame Cacao Economie gehouden. Bijna driehonderd deelnemers uit 29 cacao landen discussieerden met elkaar over de mogelijkheden om de cacaoketen, en vooral de teelt, duurzaam te maken. In deze discussie lanceerde FNV Bondgenoten, namens de Europese vakbonden, het voorstel om een duurzaamheidsfonds in te stellen voor steun aan de kleine cacao boeren. Dit voorstel kreeg veel bijval, vooral van vertegenwoordigers van organisaties van kleine cacao boeren. In de slotverklaring van deze Tweede Rondetafel Conferentie staat dat dit voorstel nader moet worden uitgewerkt.

Werk aan de winkel

Aan het eind van de bijeenkomst in Port of Spain bood de vertegenwoordiger van de Nederlandse regering aan om de volgende (dus derde) rondetafelconferentie, in Nederland te houden, eind 2010 of begin 2011.

Tweede rondetafelconferentie in Trinidad.

Voor de Europese vakbonden is dit een mooie uitdaging. "Samen met andere partners in de cacaoketen kunnen we er voor zorgen dat dan een klinkend actieplan op tafel komt om de cacaoketen stap voor stap duurzaam te maken", zegt De Graaf. "Met inbreng en inspraak van alle betrokkenen. Werk aan de winkel dus." <

> Wie mee wil doen, kan zich melden bij FNV Bondgenoten. Daar is ook het verslag van de Europese Cacaoconferentie op te vragen. Zie voor adresgegevens de colofon achterop deze nieuwsbrief.

> Zie www.roundtablecocoa.org voor de slotverklaring en de onderliggende documenten van de Tweede Rondetafel Conferentie voor een Duurzame Cacao Economie in Port of Spain.

> Werkt in je voordeel

Ten geleide

De EFFAT Cacao Nieuwsbrief is een van de resultaten van de Europese Conferentie voor een Duurzame Cacao Economie die van 10 tot en met 12 maart 2009 in Nederland plaatsvond.

FNV Bondgenoten organiseerde deze conferentie en zal ook in de toekomst als organiserende en coördinerende vakbond in de cacaosector namens EFFAT blijven functioneren. Deze Nieuwsbrief zal twee keer per jaar uitkomen om informatie te geven over belangrijke ontwikkelingen in de cacao-keten. Met speciale aandacht voor vakbondsthema's en activiteiten die een duurzame cacao-eten dichterbij brengen. Dit is het eerste nummer. Deze nieuwsbrief verspreiden we onder alle vakbonden in Europa die werknemers organiseren in de cacao-eten. Het doel is om alle bonden en bondsleden in de sector goed te informeren. Dat zal de coördinatie van activiteiten vergemakkelijken. Het hoofddoel is een bijdrage te leveren aan goede werk- en leefomstandigheden in alle delen van de cacao-eten, kortom aan een duurzame cacao-eten.

Harald Wiedenhofer
secretaris-generaal EFFAT

[teelt] Mars en Cargill zijn de leiders van een project om in Vietnam in 2015 ongeveer honderdduizend ton cacao te verbouwen. De eerste stappen werden gezet midden jaren '90. Sinds 2008 wordt er mede met behulp van de overheden van de USA en Nederland en de Wereldbank vaart achter gezet.

Beter boeren

Hij weet het zeker. De productiviteit van de cacao-boeren kan zonder veel extra inspanning worden verdubbeld. Een kwestie van voorlichting en beter gebruik van grond en hulpmiddelen.

Stephen Nyame-Yeboah – voorzitter van de GAWU, de Ghanese bond voor werknemers in de agrarische sector – begrijpt het ongelof van zijn gesprekspartner niet. Als we de boeren bereiken met voorlichtingsmateriaal en toegang geven tot betere cacao-variëteiten, grondverbetering en gewasbescherming kan het binnen een jaar. Onderzoeksgegevens van Mars, de grootste chocoladefabrikant van de wereld, bevestigen het optimisme van Stephen. De relevante gegevens zijn af te lezen in bijgaand tabel. In alle belangrijke cacao-landen is de opbrengst minder dan de helft van wat het zou kunnen zijn bij een beter gebruik van hulpmiddelen tegen plantenziektes en beter bodemgebruik.

Noodzaak

In Ghana en Ivoorkust is de situatie van de cacao-boeren niet alleen een 'boerenprobleem'. In Ghana is 29 procent van de bevolking afhankelijk van inkomsten uit de cacao-eten. In Ivoorkust is dat zelfs 44 procent. Onvergelijkbaar veel hoger dan in andere Afrikaanse producentenlanden als Kameroen (12 procent) en Nigeria (1 procent).

Als het niet goed gaat met de cacao-oogst - en dus ook niet met de cacao-boeren - gaat het onherroepelijk ook niet goed elders in de cacao-eten. Zonder voldoende goede kwaliteit cacao-bonen geen goede chocolade. Grote chocoladefabrikanten als Mars en Cadbury beginnen zich dan ook zorgen te maken over de toekomstige aanvoer van voldoende goede cacao-bonen. Zij zien de noodzaak in van verbeteringen voor de cacao-boeren in Afrika, vooral in Ivoorkust en Ghana, waar nog altijd ruim de helft van de wereldwijde cacao-oogst vandaan komt.

Versplinterd

Maar dan stuiten ze op hetzelfde probleem als Stephen Nyame-Yeboah. Hoe bereiken we de boeren en hoe kunnen we programma's tot stand brengen waardoor we de boeren op hun dorpsniveau effectief bereiken. De GAWU van Stephen trekt de dorpsgemeenschappen in met films en ander voorlichtingsmateriaal. Samen met de landbouwvoorlichters van de Ghanese Cocoa Board. Met het doel om de boeren te bewegen tot meer samenwerking en betere teeltmethodes. Maar het gaat mondjesmaat en is erg arbeidsintensief. Chocoladefabrikanten als Mars en Cadbury en in mindere mate cacao-overwerkers als Cargill Cocoa werken samen met overheidsorganisaties en niet-gouvernementele organisaties (ngo's) om programma's voor de boeren van de grond te krijgen. Maar de initiatieven zijn nog erg versplinterd en vaak toegespitst op een specifiek doel: de certificering voor de betreffende ngo.

Boerenwijsheid

Het wordt tijd, dat meer omvattende programma's worden opgezet, waarin de boeren een eigen stem hebben en zelf mede richting geven aan de gewenste ontwikkeling. Met de zekerheid dat extra inspanningen zullen worden beloond. Want dat is ook boerenwijsheid: als het niks oplevert, dan is het zonde van het werk. In de hele cacao-eten moet het besef doordringen, dat een goede gegarandeerde prijs voor de cacao-boeren een voorwaarde is om de keten duurzaam te maken. En om de boeren daarbij te steunen, zijn middelen nodig, die uit de keten zelf voort kunnen komen. Zoals bij voorbeeld via een Duurzaamheidsfonds, zoals door FNV Bondgenoten bepleit op de Tweede Rondetafelconferentie voor een Duurzame Cacao Economie. <

Land	Gemiddelde opbrengst (kg/ha)	Boerenprijs als % van wereldmarktprijs	Jaarlijks verlies door plantenziektes	Jaarlijks verlies aan bodemvruchtbaarheid
Ivoorkust	450 (200 – 1000)	40 – 45%	24%	28%
Ghana	400 (200 – 1000)	65%	29%	25%
Indonesië	800 (300 – 1500)	84%	49%	15%
Kameroen	425 (200 – 1000)	79%	50%	23%
Nigeria	350 (200 – 800)	79%	50%	23%
Brazilië	175 (200 – 1500)	90%	65%	20%

Bron: Mars Cocoa Sustainability, Achtergronden en Activiteiten, 2009.

Duurzaamheidsfonds geeft kracht

Vorstel financiering

Op elke ton cacao bonen die verwerkt wordt door de cacao verwerkende industrie, wordt een heffing gelegd van honderd dollar. Dat is ongeveer 4 procent van de huidige wereldmarktprijs, binnen de gangbare fluctuaties van de marktprijs.

Deze heffing wordt door de verwerkende industrie, Cargill Cocoa, ADM Cocoa, Barry Callebaut en andere bedrijven doorberekend in de prijs van de half-fabricaten: cacao massa, cacao boter en cacao poeder. Bij een oogst van 3,6 miljoen ton bonen komt er jaarlijks 360 miljoen dollar in het fonds. Een grote afnemer als Mars heeft al laten weten een dergelijke doorbelasting voor dit doel te willen accepteren.

In een melkchocoladereep van honderd gram is het prijsaandeel van de boeren cacao ongeveer 8 procent van de verkoopprijs. Het prijseffect van de doorberekening van de duurzaamheidsheffing zou dan 4 procent van 8 procent zijn, ofwel 3,2 promille! Minder dan een halve eurocent op een reep van een euro.

De boeren in de cacao sector hebben het moeilijk. Ze ontberen de macht om hun toekomst te verbeteren. Hun zonen en dochters zien geen toekomst in de teelt.

De prijs die ze voor hun kilo's cacao ontvangen, dekt de kosten niet. De afstand tot de afnemers, de leveranciers van kunstmest en andere hulpmiddelen is te groot. Infrastructuur en ontwikkelingskansen zijn gebrekkig of ontbreken geheel.

Toch hangt de toekomst van de cacao sector af van de levering van goede cacao door de kleine cacao boeren uit Ghana en Ivoorkust. Samen produceren de boeren in deze landen meer dan de helft van de wereld oogst van cacao bonen. Maar macht hebben ze niet. In ieder geval zijn ze nauwelijks georganiseerd.

Mondjesmaat

Op de Tweede Rondetafel Conferentie voor een Duurzame Cacao Economie in Port of Spain, de hoofdstad van Trinidad en Tobago, waren deze cacao boeren ook maar mondjesmaat vertegenwoordigd. Toch stond hun positie centraal bij het voorstel van FNV Bondgenoten om een fonds in het leven te roepen. Het fonds plan beoogt de positie en organisatie van de cacao boeren te versterken. Nadat dit voorstel in een voorbereidings

Dick de Graaf licht zijn voorstel voor een duurzaamheidsfonds toe in Port of Spain.

conferentie de steun kreeg van boeren en ngo's verwierf het ook de instemming van de meerderheid in de plenaire vergadering van de conferentie. In de 'Verklaring van Trinidad en Tobago' is in paragraaf 10 opgenomen, dat een werkgroep van deskundigen ingesteld moet worden om de mogelijkheden van het opzetten van een duurzaamheidsfonds ten behoeve van de primaire producenten te bestuderen.

Huiswerk

Aan de Eerste Rondetafelconferentie in Accra, de hoofdstad van Ghana, in 2007 namen twee vertegenwoordigers uit de gelederen van FNV Bondgenoten deel. Aan de Tweede in Port of Spain vijf. Geïnspireerd door de FNV'ers waren ook twee collega's van de Duitse voedingsbond NGG aanwezig.

Een minderheid onder de bijna driehonderd aanwezigen uit 29 landen, maar een minderheid met een duidelijk geluid en een vernieuwend voorstel. Als de voortekenen niet bedriegen, zal een vertegenwoordiger namens FNV Bondgenoten ook als lid van de Werkgroep van Deskundigen betrokken worden bij de uitwerking van het plan voor het Duurzaamheidsfonds. Tijdens de officiële vergadering van de ICCO, de Internationale Cacao Organisatie, zal de werkgroep ingesteld worden. En dan moet het huiswerk voor de Derde Rondetafel Conferentie klaar zijn. Te houden in Nederland, eind 2010 of begin 2011. <

Opbouw prijs chocoladereep

Mars kiest voor

Dit voorjaar kondigde Mars aan dat het in 2020 alleen nog duurzame cacao zal verwerken. Met dit besluit (waar ook de familie Mars bij betrokken was) wordt de lat voor het concern hoog gelegd.

Want het betekent dat Mars minimaal driehonderdduizend ton duurzaam geproduceerde cacaobonen moet inkopen. Dat is de huidige cacaobonenbehoefte van de repenfabrikant. Met ongetwijfeld voortzettende omzetgroei tot 2020 kan dat volume oplopen tot wel vierhonderdduizend ton. In een gesprek met enkele direct betrokkenen bij de grootste Marsfabriek ter wereld – in het Nederlandse Veghel – is uitvoerig ingegaan op achtergronden, doelstellingen en werkwijze.

Stiefkindje

Binnen Mars bestaat een kleine staf van tien personen die opereert onder de naam Sustainable Cocoa en die bij de voorbereidingen van dit besluit een grote rol heeft gespeeld.

In de discussie werd duidelijk dat Mars een cacao-economie voor de toekomst nastreeft waarin de cacaoteelt op een (landbouwkundig) veel hoger niveau opereert. Duurzaamheid omvat daarbij

veel aspecten: milieu en bodemgebruik, sociale facetten, zoals internationaal geaccepteerde arbeidsnormen, en productkwaliteit. De cacaoteelt wordt nu gezien als een orphan crop, een soort stiefkindje onder de vele landbouwproducten waaraan veel te weinig systematische aandacht wordt besteed. Het moet een teelt worden die miljoenen boerenfamilies en hun gemeenschappen een gezond en levensvatbaar langetermijnperspectief biedt.

Training

Daar is nog heel wat jaren veel werk voor nodig. Wat met name ontbreekt in praktisch alle cacao landen is een systematische training van alle betrokken boeren. En dat is een fundamenteel onderdeel van een duurzame keten waarin de overheden moeten meewerken. Certificering is een middel om een aantal doelen dichterbij te brengen. Bewust kiest Mars niet voor één enkel certificeringssysteem. Voorlopig heeft het voor samenwerking gekozen met Rain Forest Alliance en UTZ Certified.

Als eerste stap krijgt in de loop van 2010 alle Galaxy-productie voor Groot-Brittannië het keurmerk van Rain Forest Alliance. Daarna volgen andere stappen. Ook certificering door Fair Trade, dat een minimumprijs voor boeren garandeert, sluit Mars nog niet uit.

Consumenten

Mars wil nadrukkelijk dat de mainstream cacao aan certificeringstandaarden gaat voldoen. Uiteindelijk zullen nagenoeg alle boeren volgens standaarden moeten leveren. Al was het alleen maar om te voorkomen dat gecertificeerde cacao aanzienlijk duurder wordt dan de niet gecertificeerde. In de ogen van Mars is haar beleid pas geslaagd als een veelvoud van de driehonderdduizend of vierhonderdduizend ton in 2020 aan de gewenste standaarden voldoet. Opmerkelijk in het gesprek was ook dat volgens de Marswoordvoerders het trainingstraject voor boeren gezamenlijk door alle betrokkenen moet worden aangepakt. Het moet een

[teelt] Cadbury wil de cacaoteelt in India opvoeren van tienduizend ton nu tot 150 duizend ton in 2020. Dit beleid is bedoeld om de importheffing van 30 procent te vermijden en om in India zelfvoorzienend te zijn voor wat betreft cacao-behoefte.

[verwerking] Recent zijn enkele nieuwe verwerkingsfabrieken geopend in West Afrika. Cargill opende eind 2008 een nieuwe fabriek in Tema (Ghana) met een capaciteit van 65 duizend ton bonen en ADM opende recent zijn fabriek in Kumasi (Ghana) met een capaciteit van 30 duizend ton.

[verwerking] ADM neemt Schokinag over: zestigduizend ton couverture in fabrieken in Duitsland en België.

[verwerking] Het Franse CEMOI wil nadrukkelijk achter Barry Callebaut nummer 2 worden in de Europese markt voor couverture. In 2008 werd met drieduizend werknemers een omzet behaald van zevenhonderd miljoen euro. Jaarlijks worden er honderdduizend ton cacaobonen verwerkt. Het bedrijf heeft zeven fabrieken in Frankrijk en elk één in Duitsland, Spanje, Groot-Brittannië en Ivoorkust.

[verwerking] In veel vestigingen van de grote verwerkers is de productie eind 2008/begin 2009 teruggeschroefd als gevolg van de inzakkende vraag door de financiële en economische crisis. Medio 2009 zijn er weer tekenen dat de meeste bedrijven weer volledig operationeel gemaakt worden.

Tulip Cocoa

Tulip Cocoa is een nieuwe cacaooverwerker op Nederlandse bodem. Naast de grote verwerkers Cargill Cocoa en ADM Cocoa, en het kleinere Dutch Cocoa/ECOM is enkele jaren geleden Tulip Cocoa Industries BV ontstaan. Aanvankelijk onder de naam Cacao De Klomp startten de gebroeders Gert en Frans van Roekel een verwerkingsbedrijf in Ede. In het pand van een voormalige fabriek van plastic producten, dat ze nu delen met broer Mees, die er een bedrijf in premix veevoeders drijft. Als loonproducent voor Theobroma verwerkt Tulip Cocoa in Ede wekelijks 175 ton cacaobonen tot cacaomassa. Met apparatuur die deels nog uit de boedel van Jamin en Bendsdorp afkomstig is.

Vier bijna historische Bart branders, aangesloten op een centraal bedieningspaneel, branden de bonen. Juni 2009 wordt een nieuwe roestvrijstalen afvullijn voor cacaomassa geïnstalleerd. Met zes man personeel, inclusief de twee eigenaars, wordt een productiviteit behaald waar de 'grote jongens' niet aan kunnen tippen.

duurzaam

soort generieke aanpak zijn. Het uiteindelijke certificeringslogo heeft dan meer te maken met wat consumenten wensen dan met duidelijke verschillen naar kwaliteit of productieomgeving.

Kokospalmen

Juist omdat de infrastructuur daar niet goed is, begint Mars met Ivoorkust, waarna de andere belangrijke cacao landen zullen volgen. Landen waar de certificering op grote schaal gemakkelijker is door te voeren zoals Ecuador zullen ook bij de eerste fase van het programma worden betrokken. Omdat Mars dit absoluut niet alleen aan kan, wordt samenwerking nagestreefd met veel andere betrokkenen. Alle betrokken partijen die een rol kunnen spelen bij het opbouwen van capaciteit voor boerentraining, zijn welkom. Daarnaast is Mars bewust bezig nieuwe cacao landen op te bouwen: Vietnam sinds 1994, de Filippijnen sinds 2006 en Liberia en Haïti sinds heel recent. Uitgangspunt is overal om geen nieuwe landbouwgronden te ontginnen voor cacao maar de meest geschikte bestaande gronden veel beter te gebruiken. In het geval van de Filippijnen door bijvoorbeeld onder de kokospalmen cacao aan te planten. Net zoals Cadbury dat nastreeft in het zuiden van India. Het is wenselijk dat de andere grote chocoladebedrijven soortgelijke doelen stellen omdat dan de voorwaarden geschapen zijn om een gecoördineerde aanpak te kiezen die op alle cacao boeren is gericht. <

Film volgt spoor kinderhandel

"Ik kan alleen kinderlonen betalen." Aan het woord is een cacao boer uit Ivoorkust. Hij verdedigt tegenover zijn gesprekspartner, dat hij door de geringe inkomsten uit de cacao geen volwassen lonen kan betalen. En daarom noodgedwongen kinderen vanuit Burkina Faso laat komen.

Via tussenhandelaren, die daar grof aan verdienen, worden de 12, 13-jarigen met mooie praatjes bij hun ouders weggehaald en in Ivoorkust tewerkgesteld. De vaak onwetende ouders krijgen mooie verhaaltjes voorgespiegeld over goede lonen en plezierig werk op de cacao bedrijven in Ivoorkust.

Het hele spoor van deze kinderhandel wordt gevolgd door de makers van de film *Kinderarbeid in Ivoorkust*. Omroeporganisatie Llink zond eerder een versie van ruim een uur uit op de Nederlandse televisie.

Op verzoek van FNV Bondgenoten heeft de maker Gideon van Aertsen deze documentaire ingekort tot dertig minuten, met versies met ondertitelingen in het Nederlands, Duits en Engels.

Vertoning van deze film aan vakbondsmensen uit de cacao- en chocolade-industrie in Duitsland, Litouwen, Oostenrijk, België en Nederland leidde al tot heftige debatten over de oneerlijke welvaartsverdeling in de wereldwijde cacao keten.

De film is op te vragen bij FNV Bondgenoten (zie colofon op pagina 8).

Diverse typen vruchten op het Cacao Research Centrum in Trinidad.

[verwerking] Petra Foods (Indonesië) nam in 2008 twee cacao bedrijven in Europa over om ook mee te spelen op de Europese markt: **Hamester** in Hamburg en **Nord Cacao** in Gravelines (Fr). In Hamburg wordt momenteel de productiecapaciteit uitgebreid van zestigduizend ton naar 120 duizend ton. Het personeelsbestand wordt uitgebreid van 130 naar 200 werknemers.

[chocolade-industrie] Natra SA (Spanje) is bezig Stollwerck over te nemen van Barry Callebaut. **Stollwerck** heeft drieduizend werknemers en productievestigingen in Duitsland (3), en België (1). Daarmee stijgt de omzet van Natra van 450 miljoen euro naar 860 miljoen euro. Natra wordt de grootste private label producent in Europa met vestigingen in Spanje, Frankrijk, België en Duitsland.

Barry Callebaut neemt een belang in Natra van tussen de 30 en 49 procent en heeft een tienjarig contract gesloten voor de jaarlijkse levering van 85 duizend ton couverture aan Natra. Natra is momenteel ook bezig de omzet in Noord Amerika en Rusland uit te breiden en heeft een verkoopkantoor geopend in China.

[chocolade-industrie] In Nederland nam **Sweet Products** (Baronie De Heer te Rotterdam en Sweet Products in Veurne/België) voorjaar 2009 **Continental Chocolate/Rademaker** te Amsterdam over. Daarmee ontstaat een verdere concentratie in de markt voor private label: de gezamenlijke omzet bedraagt 120 miljoen euro.

Europa in!

Dertig vakbondsleden uit de Europese cacao- en chocolade-industrie kwamen van 10 tot en met 12 maart bijeen voor een conferentie in Ginkelduin, overwegend uit West Europa. Alle belangrijke cacaoverwerkende bedrijven en chocoladeconcerns waren vertegenwoordigd.

En van de eerste actieplannen in 2008 van de Werkgroep Cacao Duurzaam binnen FNV Bondgenoten was om de activiteiten een sterke Europese vakbondsbasis te geven. Daartoe werd deze conferentie opgezet. Met groot succes. Onder auspiciën van de EFFAT, de Europese federatie van voedingsbonden, wisselden de deelnemers veel informatie uit en discussieerden ze over duurzaamheid in de sector. Problemen daarbij spelen zich met name af in West-Afrika. Daar staan enkele miljoenen boeren vaak machteloos tegenover alles wat er van de kant van de overheid en cacaoverwerkende industrie en chocolade-industrie over hen heen komt. Met name de vertoning van de film over kinderarbeid in de cacaosector in Ivoorkust maakte diepe indruk en riep veel discussies op.

Aan de tand voelen

Belangrijkste conclusies waren dat het belangrijk is werknemers in de sector in heel Europa te informeren over de situatie in de gehele cacao keten en om aan een actieprogramma voor de komende jaren te gaan werken. Ieder jaar zou er zo'n Europese bijeenkomst moeten

komen. Voor medio 2010 staat er één gepland in Duitsland, met deelname uit geheel Europa. Ondernemingsraden, ook de Europese, zullen hun managers steviger aan de tand voelen over de activiteiten van hun bedrijven om duurzaamheid te bevorderen en zich niet tevreden stellen met simpele pr-verhalen. In ieder land dat er in de sector toe doet, zal een nationaal cacaoplatform opgericht worden. In Duitsland heeft zo'n bijeenkomst al plaatsgevonden. Rond de tachtig deelnemers (allen lid van NGG en merendeels voorzitter van een Betriebsrat) vertegenwoordigden in het Bildungs Zentrum Oberjosbach zo'n 50 van de totaal 250 Duitse chocoladebedrijven. Ook daar hetzelfde beeld: iedereen was onder de indruk van wat er in de hele keten speelt en is bereid om de komende jaren actief mee te werken aan een verbetering van de duurzaamheid in de keten.

Permanente structuur

Een maand later hebben ook de verzamelde Betriebsratsleden van de drie Stollwerck-fabrieken in Duitsland (doch-

teronderneming van Barry Callebaut) een halve dag over dit onderwerp gediscussieerd.

Dit najaar wordt in Hamburg een bijeenkomst gepland voor werknemers uit de sector in die regio.

Ook in Oostenrijk en Litouwen hebben al nationale vakbondsbijsamenkomsten plaatsgevonden. Voorbereidingen voor zulke bijeenkomsten worden in België en Groot-Brittannië getroffen. In Nederland vindt er een grote platformbijsamenkomst plaats op 13 oktober 2009.

Inmiddels is besloten om een permanente Europese organisatiestructuur vorm te geven waarin FNV Bondgenoten (en daarmee de Werkgroep Cacao Duurzaam) de coördinerende rol zal spelen. <

Actieprogramma

In grote lijnen konden alle aanwezigen zich vinden in het volgende actieprogramma:

1. Bewust maken van alle werknemers/vakbondsleden van de noodzaak tot duurzaamheid in de keten.
2. Oprichting van nationale platformen in ieder land.
3. Op lokaal, nationaal en Europees niveau in ondernemingsraden de discussie met het management aangaan.
4. Onderling coördineren van *best practices*.
5. Volgende keren vakbonden uit Centraal-, Noord- en Zuid-Europa volop in het project betrekken.
6. Iedere twee jaar een Europese conferentie organiseren, zo mogelijk elk jaar.
7. Oprichting van een secretariaat voor Europese coördinatie.
8. Ontwikkelen van een vakbondsdefinitie van het begrip duurzaamheid.
9. Evaluatie van ervaringen van vakbonden met het organiseren van kleine boeren.
10. Fondsenwerving voor programma's tot zelforganisatie van kleine boeren.
11. Fondsenwerving voor cacao initiatieven van EFFAT.
12. Uitbrengen van een nieuwsbrief die twee keer per jaar verschijnt.

Het Nederlandse kaderlid Wim Rutz in het middelpunt van de belangstelling tijdens de Europese conferentie.

De Cacaobarometer

De Tropical Commodity Coalition (TCC), waarbij FNV Bondgenoten aangesloten is, presenteerde in het voorjaar de Cacaobarometer 2009. Deze duurzaamheidsmeetlat geeft bondig informatie over de huidige situatie en belangrijkste trends in alle schakels van de keten. Uit het rapport komt een verontrustend beeld naar voren: in zowel de cacaoverwerking als de eindindustrie, de choco-

ladeproductie, beheersen in beide gevallen hooguit vijf concerns meer dan de helft van de wereldmarkt.

West-Afrika, met name Ivoorkust en Ghana, produceert circa 70 procent van de totale cacao-oogst. Daar gaat het om bijna drie miljoen kleine boeren die al jarenlang doormodderen met minimale ondersteuning van buiten. De instituten die hen op veel manieren ondersteunden (de marketing boards) zijn begin jaren '90 in de privatisering- en liberalisering-golf volledig (Ivoorkust) of deels (Ghana) ontmanteld. De consequenties na meerdere jaren zijn: verwaarloosde cacao-boomgaarden, veel ziektes, oudere boeren (de jeugd ziet geen perspectief en trekt weg naar de steden en Europa) en het risico van dalende opbrengsten.

Uit de barometer komt het beeld naar voren dat de industrie de gevaren ziet maar slechts heel beperkt een antwoord geeft. Allerlei pro-

gramma's ter bevordering van duurzaamheid in de teelt bereiken slechts 15 procent van alle boeren.

Het zijn vooral diverse typen certificeringprogramma's. Met slechts 1 procent van het enorme marketingbudget dat de zes grootste chocoladeconcerns op jaarbasis besteden (8,5 miljard per jaar, circa 20 procent van hun omzet) zouden op jaarbasis zo'n 450 duizend boeren in Ivoorkust (50 procent van het totaal) daar getraind kunnen worden. Momenteel wordt slechts een fractie van dit bedrag daaraan uitgegeven. Meer inspanning en betere coördinatie zijn nodig.

De barometer is vooral bedoeld om door de huidige situatie bloot te leggen de bedrijven daartoe aan te zetten.

> Zie ook www.teacoffeecocoa.org

Uitwisseling met Brazilianen

Nieuwe vrienden hebben ze er gemaakt. En tal van indrukken opgedaan over onderdelen van de cacao-keten in Brazilië.

Een duurzame coöperatieve cacao-plantage, met de pretentie om een verwerkingsbedrijf te beginnen. Cacaoplantages die zwaar aangetast zijn door de heksenbezemsziekte. Verwerkingsbedrijven waar ze niet in mochten, maar wel de werkne-

mers aan de poort konden toespreken. Uitgebreide gesprekken met cacao-werknemers over loon, huisvesting, sociale zekerheid, levensomstandigheden. Kortom, een duik in de Braziliaanse werkelijkheid van alledag.

De drie kaderleden van Nederlandse cacao-bedrijven die eind oktober 2008 Brazilië hebben bezocht, kwamen onder de indruk terug. Onder de indruk van het

land en de mensen.

Ton Bouma van ADM Cocoa, Bart Bruyn van Cargill Cocoa en Bas Witte van Dutch Cocoa/ECOM willen het hier niet bij laten. Ze gaan intensieve blijvende contacten smeden met de collega's uit Brazilië.

Dit najaar, eind oktober 2009, komen vier Brazilianen naar Nederland om een duik te nemen in de Nederlandse werkelijkheid. Samen met de begeleidende organisatie TIE-Netherlands is een intensief programma opgetuigd. Met de bedoeling om meer vakbondsleden uit Nederland bij dit uitwisselingsbezoek te betrekken. Met bedrijfsbezoeken aan Nederlandse cacao-fabrieken, waar ze nu hopelijk wél in mogen komen. <

Nederlandse delegatie op bezoek bij plantage van coöperatie in Brazilië.

[chocolade-industrie] Lotte in Zuid-Korea, onder meer eigenaar van het Belgische **Guylian**, heeft eind 2008 het Japanse Mary Chocolate overgenomen. Het betreft een bedrijf met twee fabrieken en 750 werknemers.

Colofon

Deze Nieuwsbrief Cacao is een uitgave van de Stichting FNV Pers t.b.v. de EFFAT, de European Federation of Food Agriculture & Tourism Trade Unions.

Deze nieuwsbrief komt in Europa in meerdere talen uit. FNV Bondgenoten, lid van de EFFAT, is verantwoordelijk voor de inhoud van deze Nederlandse editie.

Redactie

Werkgroep Cacao Duurzaam.

Voorzitter: Julie Schouten, bestuurder cacao.

Leden: Dick de Graaf, gepensioneerd bestuurder

cacao; Hans Hupkes, adviseur internationale zaken; Jan Giling, voorzitter sectorraad cacao; Jan Kat, kaderlid, Paul Elshof, onderzoeker Food World Research & Consultancy; Wim Rutz, kaderlid. Secretariaat: Nellie Dijk, n.dijk@bg.fnv.nl.

Ontwerp

RAAK Grafisch Ontwerp

Druk

Verweij Printing

Oplage

3.500

Website

www.fnvbondgenoten.nl/cacaoduurzaam en www.effat.org

Alle regiokantoren en medewerkers van FNV Bondgenoten zijn via één telefoonnummer te bereiken: 0900 – 9690 (lokaal tarief).

EFFAT

> Werkt in je voordeel

Kom naar de landelijke bijeenkomst

Ben jij geïnteresseerd in het tot stand brengen van een duurzame cacaoketen? Kom dan naar de landelijke bijeenkomst van FNV Bondgenoten. Ook niet-leden zijn welkom

Dinsdag 13 oktober 2009 in Utrecht

Tijd: van 10.00 tot 16.00 uur.

Plaats: hoofdkantoor FNV Bondgenoten, Varrolaan 100 Utrecht.

Meld je per e-mail aan via n.dijk@bg.fnv.nl. (Even) geen internet bij de hand. Vul dan deze bon in en stuur deze naar:

FNV Bondgenoten

t.a.v. Nellie Dijk

Postbus 9239

1006 AE Amsterdam.

Paul Elshof (rechts), secretaris van het Europees Cacaoplatform, haalt mensen bij elkaar.

[chocolade-industrie] Cadbury bouwt een groot distributiecentrum voor continentaal Europa in **Zuid Polen**. Tevens plant het er de bouw van een enorme chocoladefabriek; investeringskosten 250 miljoen euro. Eind 2010 moet die operationeel zijn.

[chocolade-industrie] Het Duitse Ritter heeft recent besloten niet tot nieuwbouw over te gaan in **Rusland**. Het blijft leveren vanuit de enige productielocatie in Waldenbuch. De grond die bestemd was voor de nieuwe fabriek in Rusland is verkocht. Bij Ritter werkten achthonderd werknemers. In 2008 behoorde het tot de beste werkgevers in Duitsland wat betreft het personeelsbeleid.

[duurzaam] Cadbury wil vanaf september 2009 alle Dairy Milk-producten die het verkoopt in Groot-Brittannië en Ierland onder het **Fair Trade-label** brengen. Het gaat om vijftienduizend ton cacaobonen.

[duurzaam] Verkade (de Nederlandse dochter van United Biscuits) heeft alle chocoladeproductie met ingang van januari 2009 onder het FairTrade label gebracht. Hier gaat het om circa 15 duizend ton cacaobonen. Verkade is het enige bedrijf dat het tot nu toe heeft aangedurfd alle cacao en suiker die het gebruikt FairTrade te maken.

De landelijke bijeenkomst op 13 oktober 2009

- Ja, ik kom naar de bijeenkomst op dinsdag 13 oktober 2009
 Nee, ik kan helaas niet komen, maar blijf graag op de hoogte

Naam:

Adres:

Postcode en woonplaats:

Telefoon:

Bedrijf:

Lid van FNV Bondgenoten: ja
 nee

> Werkt in je voordeel